

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ PHILOSOPHY OF EDUCATION

УДК 004.8:165:37.015.31

DOI <https://doi.org/10.26661/hst-2022-13-90-12>

ФІЛОСОФІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

ОЛЕКСАНДР, ПОЛІЩУК¹
ОЛЕНА, ПОЛІЩУК²
ВОЛОДИМИР, ДУДЧЕНКО³

Анотація

Розглянуто сьогодення крізь призму впровадження штучного інтелекту, що стало причиною формування залежності людини від наукоємних технологій. У цьому контексті освіта не є винятком, вона використовує можливості технологічного прогресу змінює процеси пізнання. Такі зміни стають однією з першопричин зміни буття людини, комунікації, способу отримання освітніх послуг тощо, все це в умовах розвитку штучного інтелекту і тих умов, що він створює набуває нових форм. Відповідно до цього була сформована мета – розглянути особливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі. Для досягнення мети були визначені наступні завдання: 1) з'ясувати суть штучного інтелекту; 2) продемонструвати можливості використання штучного інтелекту в умовах пандемії і війни; 3) встановити вплив штучного інтелекту на формування Homo sapiens в епоху інформатизації суспільства. Реалізації зазначених завдань сприяли методи: історичний, біхевіористичний, діалектичний та феноменологічний. Поєднання зазначених методів сприяло як на теоретичному і практичному рівнях з'ясувати суть штучного інтелекту, простежити поведінку людей, що використовують результати штучного інтелекту в освітньому просторі. Підтвердженням запропонованої гіпотези стало соціологічне опитування, що проводилося в рамках експерименту протягом шести років (2016–2022 рр.). в роботі визначено фактори, що мають місце в реальному житті й вплинули на ширші можливості залучення штучного інтелекту в освітній процес. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що штучний інтелект сприяє формуванню нового типу Homo sapiens з новим типом, рівнем мислення і пізнання. Відзначаємо, що епоха інтернет можливостей, дарована штучним інтелектом має не лише позитивні, а й і негативні фактори. Найбільшим негативним явищем визначено відсутність відповідальності штучного інтелекту за свої діяння.

Ключові слова: Homo sapiens, людина, освіта, штучний інтелект, пізнання, світогляд, відповідальність.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Зміни, що відбуваються у розвитку суспільства протягом другої половини ХХ – початку ХХІ ст., мали дещо стрибкоподібний підхід. Особливо, коли ми говоримо про створення і використання штучного інтелекту. З початку появи перших інтелектуальних машин цей процес виявився затратним і неефективним: проста обчислювальна машина потребувала вели-

кої площі, кондиціонування тощо – сьогодні це вміщається у так званий калькулятор, або функції його вміщуються у відповідних гаджетах повсякденного користування. Але, незважаючи на це, саме розвиток інформаційних технологій як галузі визначив майбутнє суспільства. Завдяки йому суспільство увійшло в нову епоху свого існування – інформаційну. Ця галузь сьогодні є основою і визначає економічний розвиток, що спричинило еволюцію Homo sapiens, який у своєму розвитку став залежним від розвитку наукоємних технологій. Адже завдяки сучасним технологіям, що стрімко розвиваються, змінюються процеси пізнання, а відповідно і буття людини, комунікація набуває нових форм тощо. Поряд з цими змінами змінюється і сама освіта, а точніше процес отримання знань, у рамках цього порушуються питання мобільності, ефективності, часу, простору тощо. Якщо розглянути на початковому етапі становлення інформаційних технологій

Corresponding author:

¹ Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (Хмельницький, Україна)

E-mail: prokurator2007@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9838-7105>

² Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (Хмельницький, Україна)

E-mail: Elen_5@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3826-5085>

³ Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»

E-mail: vds190565@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9710-2895>

і порівняти їх з сучасністю – можна помітити, що в сучасному світі панують переважно технології, вони визначають місце людини в соціальній структурі суспільстві, а держави – в економічній системі. Вищевикладене засвідчує, що наукові технології стали причиною створення штучного інтелекту і повномасштабне впровадження його в повсякденне життя людини. Тобто сучасна система освіти повинна відповідати запитам, що змушує використовувати штучний інтелект в освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Цікавість науковців до можливостей штучного інтелекту є постійною, починаючи з 1956 року коли професор Дж. Макарти визначив його як науку (Moog J., 2006: 90). Тобто у цей період почали говорити про науку, предметом вивчення якої став штучний інтелект як феном біотехнологічного процесу. Однак, зауважимо, що питаннями штучного інтелекту цікавилися і до 1956 року Наприклад, А. Тюрінг, вивчаючи емоційну складову штучного інтелекту провів перший тест перевірки системи на інтелектуальність погодився з висновком англійського дослідника Дж. Джефферсона, який відмітив, що у машини відсутнє емоційне відчуття (Turing A. M., 1950: 453). Штучний інтелект з позиції медичної психології розглядав Ф. Макдональд (Macdonald F.).

Проблемі штучного інтелекту присвячено чимало праць не лише у сфері філософії, а й політики, економіки тощо. Серед основних праць відзначимо напрацювання Ф. Фукуями (Fukuyama F., 2014: 352), який, досліджуючи окремі аспекти штучного інтелекту, зосередив свою увагу на швидких темпах розвитку та впровадження цього феномену в усі сфери людського буття. Дослідник намагається продемонструвати владу штучного інтелекту над людиною, доводить, що штучний інтелект є однією з характеристик інформаційного суспільства. Американський дослідник Дж. Джефферсон дав характеристику штучному інтелекту і зазначив, що він не може відчувати і не здатний до саморефлексії (Turing A. M., 1950: 455). Цікавими і вагомими є напрацювання М. Ажажа, Р. Андрюкайтене, В. Воронкової та О. Кивлюк, які зробили акцент на формуванні цифрової освіти сталого розвитку. Цінними у запропонованому дослідженні є напрацювання: В. Карпенка, який аналізує проблеми гіпотетичної взаємодії носіїв універсального штучного інтелекту та суспільства на основі домінуючих

у сучасній філософії світоглядно-методологічних позицій (Карпенко В., 2009: 60); А. Погореленко – розглянула перспективи розвитку штучного інтелекту та застосування його в усіх сферах людського буття, зосередившись саме на міжнародних відносинах (Погореленко А., 2018: 25) та ін.

Мета статті: розглянути особливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі.

Формування цілей статті: 1) з'ясувати суть штучного інтелекту; 2) продемонструвати можливість використання штучного інтелекту в умовах пандемії і війни; 3) встановити вплив штучного інтелекту на формування Homo sapiens в епоху інформатизації суспільства.

Методологія дослідження: історичний метод сприяв з'ясуванню суті штучного інтелекту, виходячи з його функціональних можливостей; біхевіорестичний метод створив умови, що дали змогу побачити зміну поведінки людини, використовуючи штучний інтелект в освітньому процесі; діалектичний метод забезпечив можливість розгляду особливостей освіти за умови використання штучного інтелекту; феноменологічний метод забезпечив умови, за яких ми можемо говорити про особливості штучного інтелекту в освітньому процесі та досягненні відповідного результату.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням наукових результатів. Відомо, що штучний інтелект є продуктом людської діяльності, особливо у сфері техніки і програмування. У сучасному постмодерному суспільстві практично в усіх сферах людської діяльності ми зустрічаємося з поняттям штучний інтелект, розуміючи під цим діяльність машин, оснащених програмним забезпеченням на виконання тих чи інших завдань/функцій, що ставить людство перед ними. Виходячи з останньої тези, ми припускаємо те, що штучний інтелект є контрольованим. Але таке бачення є дещо спрощеним, хоча виправданим на початковому етапі свого виникнення, враховуючи функціональне призначення. Таке уявлення спровоковане ще й тим, що перші машини були оснащені програмами, здатні використовувати прості алгоритмізовані операції (Єфремов М. Ф., Єфремов Ю. М., 2016: 124). Таке бачення штучного інтелекту призводить до його розуміння як здатності автоматизованої системи виконувати окремі функції людини, враховуючи життєвий досвід останньої. Однак з часом можливості штучного інтелекту розширювалися і вдосконалювалися, що призвело до

деяких змін у його розумінні: штучний інтелект почали розуміти як систему, що здатна вирішувати складні алгоритмізовані дії. Відбувається поєднання штучного інтелекту із зовнішнім світом. У результаті такого поєднання здійснюється вивільнення людської праці шляхом заміни її запрограмованими роботами.

Отже, з проведеного нами аналізу наявної інформації щодо розуміння штучного інтелекту, ми прийшли до висновку, що єдиного підходу до розуміння цього поняття немає, а тому в роботі будемо послуговуватися, виходячи із функціональних можливостей, штучний інтелект – це сукупність програм, що втілені у алгоритмах машин, спрямованих на реалізацію тих чи інших завдань, які ставить перед ними суспільство.

Ми погоджуємось, з тим, що таке розуміння штучного інтелекту є спрощеним, але воно дає нам основу і вказує на дві категорії, що мають можливість розвиватися. І в цій частині відкриваються можливості штучного інтелекту розвиватися і вдосконалюватися. Ці етапи визначаються поколіннями. Але ми не ставимо собі за мету досліджувати усі аспекти, пов'язані зі штучним інтелектом, ми звузимо наше дослідження до деяких можливостей його використання в освіті.

У третьому тисячолітті штучний інтелект присутній в усіх сферах, починаючи від простого побуту людини до роботи великих концернів. Освіта є частиною людського буття, яка спрямована на соціалізацію і пізнання людиною законів існування буття. У цьому процесі, на думку А. Погореленко, штучний інтелект може бути персональним вчителем. Саме він сьогодні розширює та дає ті освітні можливості, які донедавна були доступні лише для обмеженого кола осіб (Погореленко А., 2018: 26). Мова йде про тих вчителів, які будують освітній процес на можливостях використання штучного інтелекту у процесі пізнання. Адже винайдення комп'ютера, Інтернету значно змінило пізнавальні можливості учасників освітнього процесу.

Ще донедавна здобуття освіти було можливим лише у класичному розумінні, маємо на увазі просторове обмеження аудиторією, сьогодні з'явилося поняття дистанційної/онлайн освіти. Поява такого шляху здобуття освіти завдячує саме розвитку комп'ютерної галузі. Також відзначимо, що раніше, років 10 тому, ми лише говорили про елементи онлайн освіти, а сьогодні, в умовах пандемії COVID-19, війни, вона стала чи не основним із засобів здобуття

освіти. Сьогодні заклади освіти переносяться у віртуальний, створений штучним інтелектом, світ, у якому також надають освітні послуги. Звичайно така освіта є цікавою і захоплюючою. Вона допомагає раціонально використовувати час, долати простір, але в той же час має чимало невивчених проблемних аспектів, що негативно впливають на людину і процеси її соціалізації.

У цьому контексті звертаємо увагу на те, що вдаючись до віртуалізації освітнього процесу, яку забезпечує нам ера Інтернету і штучний інтелект, існує загроза появи нового виду вчителів/викладачів – «віртуальний вчитель/викладач». Він сьогодні постає ключовою постаттю в системі освіти – менеджером. Такий підхід створює умови зникнення «людського фактору у навчанні». З цим варто погодитися, адже це виправдовується тим, що сьогодні створено чимало онлайн курсів, платформ, що забезпечують можливість отримання відповідної інформації. Зазначена ситуація повністю перетворює людину на споживача і ставить у залежність від можливостей штучного інтелекту, що глибоко зачіпає духовне життя людей, зазначає М. Качуровський, їх розуміння гуманності, добра та милосердя (Качуровський М. О., 2014: 73). Тобто, наведений аналіз засвідчує, що освіта в умовах інформатизації і входження штучного інтелекту в освітній процес втрачає свій потенціал у частині виховання. Але про це дещо згодом.

Повертаючись до сучасного етапу розвитку, відмічаємо і погоджуємося з тим, що сучасна індустрія спрямувала свої зусилля на поєднання науки і технологій, здатних відтворити процеси мислення людського мозку та направити їх на створення й обробку різних комп'ютерних програм, а також інтелектуальних машин, здатних повністю змінити й спростити людську роботу (Пельчер М.). Таке поєднання сприяє тому, що суспільство сьогодні може здобувати освіту, не відвідуючи заклад освіти в реальному світі. У такій ситуації штучний інтелект стає персональним закладом освіти, у якому можна вибрати персонального вчителя. Вказана ситуація засвідчує розширення можливостей усім бажаним, які донедавна були доступні лише обмеженому колу осіб. Використання педагогічними, науково-педагогічними працівниками закладів освіти переваг штучного інтелекту сприяє розширенню аудиторії, не враховуючи географічних обмежень, створенню нового іміджу освітянина, якого можна назвати «сучасним педагогом». У цьому сенсі йдеться про особу, що може максимально залучити в освітній

процес штучний інтелект і надати якісні знання. Зрозуміло, що такий педагог, науково-педагогічний працівник є цікавим здобувачам, оскільки перебуває на «одній хвилі» з підростаючим поколінням у частині залучення штучного інтелекту до своєї онтології професії, що в свою чергу підштовхує їх до нових можливостей самовдосконалення і саморозвитку. Зазначене підтверджується дослідженнями М. Кастельса, який здійснив аналіз «електронного суспільства».

Варто зауважити, що залучення штучного інтелекту в освітній процес, і, як наслідок його цифровізація та діджиталізація суспільства, про яку так часто говорять, спонукають педагогічних, науково-педагогічних працівників навчитися по-новому подавати навчальний матеріал. Тобто останні змушені оволодівати сучасними досягненнями науки і техніки, що імплементуються в освітній процес. У зв'язку з цим, сьогодні, у соціальних мережах як на рівні державних структур так і на рівні громадських організацій, об'єднань популяризується чимало різних курсів, вебінарів щодо ознайомлення бажаючих з тими чи іншими програмами, їх можливостями у використанні в освітньому процесі. Наприклад, є курси для учасників, рекомендовані Міністерством освіти і науки України, які прагнуть набути навичок роботи з мобільними пристроями, навичок роботи з установленим вебпереглядачем Google Chrome чи навичками роботи з Chromebook тощо (Лист Міністерства освіти і науки України «Про онлайн-навчання для педагогічних працівників закладів освіти», 2022). Зазначимо, що це не весь перелік, сьогодні таких пропозицій у вільному доступі є чимало. Користуючись свободою, мотивом, можливостями, надавачі освітніх послуг мають обирати будь-які форми оволодіння сучасними досягненнями розвитку штучного інтелекту.

Відмітимо, що така необхідність зумовлена потребами суспільства і тими викликами, з якими воно стикнулося у XXI ст. – пандемія COVID-19, воєнні події в Україні та інших куточках світу. Не виключаємо і того, що будь-які наукові відкриття, що здійснюються у світі, сприяють полегшенню життя людини, а тому у цій частині співпадає і потреба, і необхідність. В освіті це відображено у форматі надання якісних освітніх послуг, використовуючи дистанційну форму навчання. Саме дистанційна форма стала тим біфуркаційним моментом, що сприяв якомога ширшому залученню штучного інтелекту не лише у промисловості, а й в освітній галуззі. Однак викорис-

тання штучного інтелекту в процесі становлення людини відбулося не завдяки тим викликам, з якими зустрілося суспільство у другому десятилітті XXI ст., насправді винайдення і втілення штучного інтелекту в життя стало можливим завдяки розвитку науки і техніки й утворенню Ні-Tech, як наслідку наукових і науково-технологічних революцій, а зазначені виклики лише актуалізували та прискорили процеси, пов'язані з широкомасштабним втіленням цього процесу у життя суспільства. Зазначений феномен свідчить про формування нового виду Homo sapiens, який, як свідчать спостереження і проведені дослідження, характеризується залежністю від рівня розвитку високих технологій.

Ще декілька років тому не всі працівники освіти були схильними до використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі, сьогодні це вже є буденною необхідністю. Вона змушує тих, хто не володів комп'ютерними технологіями – оволодіти ними.

Наприклад, нами було організоване опитування викладачів закладів фахової передвищої і вищої освіти щодо невміння використовувати педагогічними/науково-педагогічними працівниками сучасні інформаційні технології в освітньому процесі.

Дані наведені в таблиці:

Освіта / Рік	Фаховий молодший бакалавр (до 2019 року молодший спеціаліст)	Вища освіта
2016	18 %	16 %
2019	12,3 %	6 %
2022	7,1 %	3,2 %

Наведені дані результатів опитування засвідчують, що починаючи з 2016 року – з моменту проведення першого опитування, відсоток осіб, які не володіли і не хотіли використовувати штучний інтелект в освітньому процесі зменшується. Це пояснюється тим, що: 1) вимога часу внесла свої корективи у світогляд людини щодо можливостей штучного інтелекту в освітньому процесі; 2) вплив зовнішніх факторів таких, як пандемія COVID-19, воєнні дії на території України, міжнародна мобільність тощо; 3) омолодження педагогічних/науково-педагогічних колективів. Це не весь перелік факторів, що стали причино-наслідковими діями у зміні в освітній онтології, як одного із середовищ застосування штучного інтелекту.

Крім цього, відмічаючи позитивну динаміку у настроях щодо використання штучного

інтелекту в освітньому бутті, варто звернути увагу і на його можливості. Якщо взяти за основу класичний поділ дисциплін на природничі, математичні та гуманітарні – зауважимо, що використання штучного інтелекту властиве у більшості випадків дисциплінам природничо-математичної групи, дещо ускладнюється його застосування під час вивчення гуманітарних дисциплін. Однак таке бачення, на нашу думку, є дещо спрощеним через низький рівень цифрової грамотності. Використовуючи сучасні інформаційні технології, інтеграцію навчальних дисциплін, поєднання реального і віртуального світів, створюються чималі можливості для гуманітарних дисциплін, а сучасний рівень програмного забезпечення лише полегшує роботу учасників освітнього процесу. У цій частині ми цілком погоджуємося з думкою групи дослідників: В. Нікітенко, Р. Олексенко, О. Кивлюк, що сьогодні основною проблемою освіти виступає цифрова грамотність, уміння користуватися планшетом, які були б направлені на розкриття творчого потенціалу дітей, а головне – наскільки технологічно підготовленими мусять стати діти, щоб досягти цього прогресу (Нікітенко В., Олексенко Р., Кивлюк О., 2022: 59).

Поряд з цим відмічаємо, що штучний інтелект в освітньому процесі створює умови проектування експериментів, що в реальному житті є неможливими чи недоступними. Тобто він виступає феноменом створення і реалізації неможливого можливим, але лише у віртуальному просторі. Завдяки штучному інтелекту, що увійшов у буденне життя, змінилося уявлення людей про технологію виробництва, методи отримання знань тощо. При цьому штучний інтелект не несе ніякої відповідальності за результати своїх дій.

Список використаних джерел

- Єфремов М. Ф., Єфремов Ю. М. Штучний інтелект, історія та перспективи розвитку. *Вісник ЖДТУ. Серія «Технічні науки»*. 2016. (2 (45)). С. 123–126. DOI: [https://doi.org/10.26642/tn-2008-2\(45\)-123-126](https://doi.org/10.26642/tn-2008-2(45)-123-126)
- Карпенко В. Є. Гіпотетичне майбутнє універсального штучного інтелекту. *Філософські науки: Збірник наукових праць*. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. С. 57–64.
- Качуровський М. О. Трагізм «електронної» освіти. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2014, № 1. С. 71–75.
- Лист Міністерства освіти і науки України «Про онлайн-навчання для педагогічних працівників закладів освіти» від 12.07.2022 року № 1/7839-22.
- Нікітенко В., Олексенко Р., Кивлюк О. Формування цінностей цифрової освіти і цифрової людини у діджиталізованому суспільстві. *Humanities Studies*. 2022. Випуск 10. С. 53–63. DOI: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-10-87-06>
- Пельчер М. Переваги та недоліки застосування штучного інтелекту у сферах управління. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/25207/2/MSNK_2018v2_Pelcher_M-Advantages_and_lack_of_application_72-73.pdf (Accessed 25.08.2022).

Висновки. Отже, входження штучного інтелекту у соціальне життя сприяє формуванню нового типу Homo sapiensa. Використовуючи галузь освіти – використання Інтернету, він позбавляє можливості живого спілкування, безпосереднього обміну думками, емоційного взаємовираження тощо. Такий світогляд символізує втрату духовності, підміну цінностей. Людина, несучи юридичну відповідальність за свою діяльність/бездіяльність, намагається уникнути будь-якої реальної відповідальності, покладаючись на штучний інтелект, який її не несе. Вони вважають, що вирішення будь-яких питань, що виникають у реальному житті, можна вирішити завдяки натиску кнопки комп'ютера, тобто в один «клік». У такий спосіб, послуговуючись можливостями штучного інтелекту, людина шукає кнопку, що дасть можливість бути щасливою, коханою, отримати дружбу і щастя. Але нажаль, сьогоднішні можливості штучного інтелекту ще є обмеженими. А ті, які є, через втілення їх у реальне життя, завдяки освіті та іншим соціальним факторам, сприятимуть адаптації, звиканню і готовності зустріти ширші можливості штучного інтелекту, що будуть у майбутньому.

Дана стаття не є вичерпною у розгляді зазначеної проблеми у зв'язку з тим, що відсутній єдиний погляд на цю проблему: одні науковці розкривають позитивні сторони штучного інтелекту, інші – негативні, застерігаючи людство від кінця людської цивілізації. У статті з позиції соціальної філософії, філософії освіти при використанні зазначених методів актуалізуються важливі проблеми, що можуть мати негативні наслідки не лише для людини, а й для суспільства та цивілізації в цілому. Потребують більш глибокого розгляду питання антропологічного та гносеологічного характеру тощо.

Погореленко А. Штучний інтелект: сутність, аналіз застосування, перспективи розвитку. *Економічні науки*. 2018. Випуск 32. С. 22–27.

Fukuyama Francis. *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*. New York : Farrar, Strauss and Giroux, 2014. 672 p.

Macdonald Fiona. Scientists Put a Worm Brain in a Lego Robot Body – And It Worked. URL: <http://www.sciencealert.com/scientists-put-worm-brain-inlego-robot-openworm-connectome> (Accessed 05.09.2022).

Moor J. The Dartmouth College Artificial Intelligence Conference: The Next Fifty Years. *AI Magazine – American Association for Artificial Intelligence*. 2006. Vol. 27, № 4, pp. 87–91.

Turing A. M. Computing Machinery and Intelligence. *Mind*, 1950. Vol. 49, Issue 236. Pp. 433–460. DOI: <https://doi.org/10.1093/mind/LIX.236.433>

References

Yefremov, N. F., & Yefremov, Y. N. (2016). Artificial intelligence, history and prospects of development. *The Journal of Zhytomyr State Technological University / Engineering*. 2 (45), pp. 123–126. DOI: [https://doi.org/10.26642/tn-2008-2\(45\)-123-126](https://doi.org/10.26642/tn-2008-2(45)-123-126)

Karpenko, V. Ye. (2009). Hypothetical Future of the Universal Artificial Intelligence. *Philosophical sciences: Collection of scientific works*. Sumy : Sumy DPU named after A. S. Makarenko, pp. 57–64.

Kachurovsky, M. O. (2014). The tragedy of “electronic” education. *Philosophy of science: traditions and innovations*. № 1. P. 71–75.

Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine “On online training for teaching staff of educational institutions” dated July 12, 2022 № 1/7839-22.

Nikitenko, Vitalina, Oleksenko, Roman, & Kyvliuk, Olga (2022). Formation of values of digital education and digital persons in digitalized society. *Humanities Studies*. 10. P. 53–63. DOI: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-10-87-06>

Pelcher, M. Advantages and disadvantages of using artificial intelligence in the spheres of management. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/25207/2/MSNK_2018v2_Pelcher_M-Advantages_and_lack_of_application_72-73.pdf (Accessed 08/25/2022).

Pogorelenko, Anastasiya (2018). Artificial Intelligence: Essence, Analysis of Application, Prospects of Development. *Economic sciences*. Vol. 32. P. 22–27.

Fukuyama, Francis (2014). *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*. New York : Farrar, Strauss and Giroux. 672 p.

Macdonald, Fiona. Scientists Put a Worm Brain in a Lego Robot Body And It Worked. URL: <http://www.sciencealert.com/scientists-put-worm-brain-inlego-robot-openworm-connectome> (Accessed 05.09.2022).

Moor, J. (2006). The Dartmouth College Artificial Intelligence Conference: The Next Fifty Years. *AI Magazine – American Association for Artificial Intelligence*. Vol. 27, № 4, pp. 87–91.

Turing, A. M. (1950). Computing Machinery and Intelligence. *Mind*, 1950. Vol. 49, Issue 236. Pp. 433–460. DOI: <https://doi.org/10.1093/mind/LIX.236.433>

POLISHCHUK, OLEKSANDR – Dr. of Philosophical Sciences,
Professor, Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work
of Khmelnytsky Humanitarian and Pedagogical Academy (Khmelnytsky, Ukraine).
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9838-7105>
E-mail: prokurator2007@ukr.net

POLISHCHUK, OLENA – Ph. D. in Pedagogy,
Associate Professor at the Department of Cultural Studies and Foreign Literature
of the Khmelnytsky Humanitarian-Pedagogical Academy (Khmelnytsky, Ukraine).
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3826-5085>
E-mail: Elen_5@ukr.net

DUDCHENKO, VOLODYMYR – PhD in Philosophy, Associate Professor,
lecturer of the T. Sosnowska Department of Social work,
Psychology and Socio-Cultural Activities, ERIHE (Educational and rehabilitation institution
of higher education) “Kamianets-Podilskyi state institute” (Kamianets-Podilskyi, Ukraine).
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9710-2895>
E-mail: vds190565@gmail.com

THE PHILOSOPHY OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Abstract

The present is considered through the prism of artificial intelligence introduction, which became the reason for the formation of human dependence on science-intensive technologies. In this context, education is not an exception, it uses the opportunities of technological progress to change the processes of cognition. Such changes become one of the primary causes of changes in human existence, communication, the way of obtaining educational services, etc., all this takes on new forms in the conditions of the artificial intelligence development and the conditions that it creates. In accordance with this, the goal was formed – to consider the features of artificial intelligence implementation in the educational process. To achieve the goal, the following tasks were defined: 1) to find out the essence of artificial intelligence; 2) to demonstrate the possibilities of using artificial intelligence in the conditions of a pandemic and war; 3) to establish the impact of artificial intelligence on the formation of Homo sapiens in the age of society informatization. The implementation of these tasks was facilitated by the following methods: historical, behavioral, dialectical, and phenomenological. The combination of these methods helped to clarify the essence of artificial intelligence at the theoretical and practical levels, to trace the people behaviour who use the results of artificial intelligence in the educational sphere. The confirmation of the proposed hypothesis was a sociological survey conducted as a part of the experiment for six years (2016–2022). The study identifies factors that take place in real life and influenced the wider possibilities of involving artificial intelligence in the educational process. The conducted research gives reasons to claim that artificial intelligence contributes to the formation of a new type of Homo sapiens with a new type, level of thinking and cognition. We note that the era of Internet opportunities, given by artificial intelligence, has not only positive, but also negative factors. The biggest negative phenomenon is the lack of responsibility of artificial intelligence for its actions.

Keywords: Homo sapiens, man, education, artificial intelligence, cognition, worldview, responsibility.

© The Author(s) 2022

This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 10.10.2022

Accepted date 25.10. 2022

Published date 10.11.2022

How to cite: Поліщук Олександр, Поліщук Олена, & Дудченко Володимир. Філософія штучного інтелекту в освітньому процесі. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporozhzhia : Publishing house “Helvetica”, 2022. 13 (90). P. 103–109.

doi: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-13-90-12>